СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 261. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 7. падолиста, 1924. VOL. XXXII. No. 261. Jersey City, N. J., Friday, November 7, 1924. THREE CENTS

Кулидж дякує краєви.

ВАШИНГТОН, 5. падолиста. — Президент Кулидж видав до американського народа публичну відозву, в котрій дякує йому за попертя при виборах та обіцює працювати для його добра.

ДЕМОКРАТИ ПРИЗНАЮТЬ СЕБЕ ПОБИТИМИ.

ВАШИНГТОН, 5. падолиста. — Джан В. Дейвис, демократичний кандидат на уряд президента Злучених Держав, вислав до президента Кулиджа телеграму, в якій ґратулює йому побіди та висказує надію, що його врядування буде корисне для народа.

Президент Кулидж подякував Дейвисови за ґратуляції та за „високо патріотичні думки", висказані в його телеграмі.

ОСТАТОЧНЕ ОБЧИСЛЕННЄ ГОЛОСІВ ПРЕЗИДІЯЛЬНИХ ВИБОРІВ.

ВАШИНГТОН, 5. падолиста. — Тимчасове остаточне перечислення голосів, відданих послідного вівтірка, показує, що Кулидж дістав в цілих Злучених Державах 15 мілiонів 5 тисяч 135 голосів; Дейвис, демократичний кандидат, 8 мілiонів 171 тисяч 946 голосів; а Ла Фолет, поступовий кандидат, 4 мілiони 136 тисяч 796 голосів.

З огляду на те, однак, що електорів для кождого кандидата визначується після більшости в кождім стейті, число сих електорів не буде відповідати числови відданих голосів. Кулидж буде їх мати 379, Дейвис 139, а Ла Фолет 13.

РЕПУБЛИКАНСЬКЕ СТАНОВИЩЕ В КОНГРЕСІ СКРІПЛЕНЕ.

ВАШИНГТОН, 5. падолиста. — Остаточне обчисленнє вислідів голосування на членів конгресу показує, що становище републиканців у конґресі не ослабло, а скріпилося.

Републиканці будуть мати в сенаті більшість з 4 голосів, а в палаті послів більшість з 47 голосів понад половину палати. Що для них найважнійше, се зломанне сили поступового бльоку, з котрого ввійшло до конґресу лишень кількох.

ПОБІДЖЕНИЙ ПОБІДНИКОВИ.

ЛИНКОЛН, Небраска, 5. падолиста. — Чарлз Брайен, ґубернатор сього стейту та демократичний кандидат на уряд віцепрезидента Злучених Держав, вислав до ґенерала Доса, републиканського кандидата на той самий уряд, телеграму, в якій ґратулює йому вибору.

ПОБІДА КЛЕНА ПРИ ВИБОРРАХ.

ВАШИНГТОН, 5. падолиста. — Ще одною признакою сьогорічних виборів є рішуча побіда Ку-Клакс-Клена.

По всіх майже стейтах побіджали кандидати, яких затвердив Ку-Клакс-Клен. Вийнятком були лишень деякі східні округи, де є богато імігрантів, та Тексас, де проти волі Клена вийшла ґубернатором пані Фергасон.

ПРОВІДНИКИ ТРЕТОЇ ПАРТІЇ ПРО ДАЛЬШУ РОБОТУ.

НЮ ЙОРК, 5. падолиста. — Провідники поступової партії заявляють, що вони дістали при виборах близько 5 мілiонів голосів та що таке число треба вважати дуже поважним, коли взяти під увагу, що партія виступала на політичну арену перший раз. Вони кажуть, що сей вислід запевнює їм дальше істнування партії.

Ла Фолет зі свого боку додає, що послідні вибори були лишень початком боротьби. Він думає вести сю боротьбу безпощадно далі.

Межи провідниками ґруп, що належуть до поступової партії, зайшли вже деякі непорозуміння, і для вирівнання їх та сконсолідовання третої партії плянується новий партійний зїзд, який має відбутися десь на другий місяць у Вашинґтоні.

ЩЕ ОДНА ЖІНКА ВИБРАНА ҐУБЕРНАТОРОМ СТЕЙТУ.

ШЕЙН, Вайоминґ, 5. падолиста. — Ґубернатором стейту на останок каденції, остаючоїся від смерти ґубернатора Вілiема Роса, вибрано його вдову, паню Нелі Тейлор Рос. Її вибрано більшостю всего кількох голосів.

БОРА ЛАГОДИТЬСЯ ДО ВНЕСЕННЯ ЗАКОНА ПРО ВИБОРЧІ ФОНДИ.

ВАШИНҐТОН, 5. падолиста. — Сенатор Бора, голова сенатового комітету для розсліду виборчих фондів, розіслав до всіх републиканських конґресменів та сенаторів письма зі запитом, як на їх думку треба обмежати виборчі видатки та жертви.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОГОЛОШУЄ ДЕНЬ ПОДЯКИ.

ВАШИНҐТОН, 5. падолиста. — Президент Кулидж видав проклямацію, якою проголошує четвер, дня 27 падолиста, Святом Подяки.

ЗАКІНЧЕННЄ ВОЕННОГО СТАНУ В НАЙЛС.

КОЛАМБАС, Огайо, 5. падолиста. — Ґубернатор сього стейту зніс нині виїмковий стан, який заведено було через заворушення межи Ку-Клакс-Кленом та його противниками.

Мимо знесення виїмкового стану в місті лишиться військова комісія для зроблення слідства над причинами заворушень.

НОВИЙ КЛОПІТ ЧЕРЕЗ КЛЕН.

ГЕРИН, Илинойс, 5. падолиста. — Стейтовий ґубернатор вислав відділ війска до Меріона, де сподіються заворушень межи прихильниками та ворогами Ку-Клакс-Клена, бо до міста приїхав відомий Кленсмен Ґлен Янґ.

РЕВОЛЮЦІЯ В БРАЗИЛІЇ.

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 5. падолиста. — Донесення з Бразилії стверджують новий зріст повстанського руху проти федерального уряду.

Повстанці в західній части краю напали на військові гарнізони уряду. [illegible] зростають. Ситуація [illegible]

ПОЖАР ПАСАЖИРСЬКОГО АВТОМОБІЛЯ.

Ню Йорк, 5. падолиста. — В Джемейці, в нюйорській дільниці Квінс, займився великий пасажирський автомобіль („бас"). Перелякана публика стиснулася сейчас до виходу і власне через те не могла на час опорожнити воза. Заким се сталося, 13 з них віднесло тяжкі попарення, що їх треба було зараз відставити до шпиталю. Трох з них відай помре.

ЦІКАВІ ПОДІЇ З ВИБОРІВ.

В сейті Ню Йорку побідили републиканці. Одиноким демократом, який вийшов мимо републиканської побіди, був кандидат на уряд ґубернатора популярний Ал. Смит. Навіть його заступником буде републиканець. Його секретарем стейту (премієром) буде пані Форенс Кнап.

ЗЛУКА ПАРТІЙ В ГАЛИЧИНІ.

Дня 11. жовтня відбулось у Львові нарада представників соціялістичного обєднання „Селянський Союз" української партії соціялістів-революціонерів та української радикальної партії в ціли створення одної партійної організації. На нараді стверджено потребу однозгідної праці усіх трьох партій.

ШАПОВАЛ ВИЙШОВ З ПАРТІЇ У.С.Р.

Закордонний комітет української партії соціялістів-революціонерів повідомляє що Микита Юхимович Шаповал перестав бути членом партії.

РАДІО-НАУКА

Копенгаґські школи плянують завести науку чужих мов безпосередно з Берліна, Лондону і Парижа через радіо.

БУНТИ В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ

З донесень „червоних" офіцирів, видно, що невдоволення в армії совєтів росте. Скількість дезертирів збільшується з кождим днем. 80-тий піший полк у Сибірі перебив усіх командирів і комісарів і потім дезертирував у цілости..

РОЗМІРИ НЕВРОЖАЮ В РАДЯНСЬКОМУ СВІТЛІ.

Друга сесія В. Ц. В. К. XI. созиву відбувається тепер у Андрієвській салі кремльовського палацу. На порядку дня 7. X. стояло між иншими заслуханнє справоздання заступника наркомземас Свидерського про наслідки врожаю. Цей доклад притягнув увагу членів диплъоматичного корпусу, які прибули на засідання Ц. К. в значному числі, як також і корреспондентів закордонних газет. В свойому докладі Свидерський сконстантував, що від невроажаю постраждало 12 окремих районів (губерній, округів та республик) з населенням 6.281.000 і площею 6,000.000 десятин слід вважати загинувшими.

На жаль Свидерський очевидно не зазначив, які самі оті 12 районів, немає про це нічого й у відчитах, що друкує радянська преса, хоч инші промови вона подає з остаточністю майже стенаграфічною, тому не можна з певністю сказати, що всі вже відомі місцевости, куди загостив голод, увійшли [illegible]

СЕНЗАЦІЙНИЙ ВИСТУП ПОСЛА КУРТЯКА.

Як відома демаґоґічна, большевицька передвиборча аґітація на Підкарпаттю серед населення в більшости дуже темного і майже неписменного, дала несподівані навіть для самих большевиків наслідки. Більшість послів до Пражського парляменту пройшла по списку комуністів. Один з тих послів комуністів, Куртяк зявився 2. жовтня в Женеві, коли міністер закордонних справ Чехословацької Републики др. Бенеш вже виїхав до Парижа, і подав до Ліґи Народів меморандум, в якому від імени населення Підкарпаття домагається від Ліґи Народів, що зобовязась пильнувати виконання міжнародніх трактатів, вплинути на уряд Чехославацької Републики, аби як найскорше впроваджено в життя автономію Підкарпаття. Цей виступ робить сензацію, бо стався,, як кажуть, без відома міністра Бенеша. Підписали меморандум посол Куртяк і сенатор Рішко.

ПРОДАЖ ОВОЧІВ З ПІДКАРПАТТЯ.

Пражські кооперативні орґанізації розпочали постачати яблока з Підкарпаття на ринки Праги. Як виявляється Підкарпатські яблока значно ліпші та смачніщі, ніж ті, що їх привозять до Чехів ізза кордону. Бували випадки, що підкарпатські яблока продавано в Празі під маркою тирольських і розуміється за дуже високу ціну.

САВІНКОВ БЕЗПАРТІЙНИМ РЕДАКТОРОМ.

По сотці сензаційних звістках про Савінкова маємо ще одну: він має буцім то видавати у Москві безпартійний денник, в якому хоче згуртувати визначних журналістів, критиків писменників та вчених. У редакції братимуть участь також так радянські ідеольоґи як Луначарскі, Стеклов, Полонський і ин. Крім цього Савінков має намір оснувати безпартийний місячник.

ПРОМИСЛОВИЙ ПЛЯН УКРАЇНИ НА 1924—1925 РІК.

Президія найвищої ради народнього господарства У.Р.С.Р. закінчила розгляд промислового пляну України на 1924 — 1925 рік. Плян охоплює 21 трестів України, але в нього не входять ще трести Донвугіль, Югосталь, Цукротрест і Ноксобенсол. В 1924-25 році передбачено 182 працюючих підприємств, 153 консервованих і 39 підлягаючих ліквідації. Загальну вартість всієї продукції обчислено по продажних цінах в 209 мілiонів червоних рублів а прибуток вираховано в сумі 12. 828 500 рублів. Збут продуктів промисловисти окремим споживачам України намічено такий: на державних споживачів включно з комунальними господарствами приділюється 54.5 прц.; кооперації — 30 прц.; на ширший ринок міста і села буде кинуто — 15.5 прц.. Вважається, що приватний апарат для збуту не буді мати якого будь значіння. Промисловий плян предбачає також роботи на ремонту, відновленню і поширенню заводських будинків, електрифікацію цілих промислових районів та инше.

ШПІОНУВАЛИ ПІЛСУДСЬКОГО.

Свого часу була голосною справою шпіонування першого маршалка Польщі, Пілсудського, з боку його партійних противників польських таки офіцирів. У звязку з цією справою мав стати перед військовим судом пор. Блоньскі, але заповіджена розправа н відбулася, бо прокуратура в останній хвилині взяла назад акт обвинувачення. В дуже сумнівному світлі виявляється охорона чести найвищого військового достойника й одного з будівничих польської держави.

МЕТРИЧНА СИСТЕМА.

До тепер міри в большеві були инші, як в Европі. Большевики запроваджують помало метричну систему. Саме заведено таку систему на большевицьких залізницях.

Вплив англійських виборів на Середню Европу і Балкан.

ВІДЕНЬ, 5. падолиста. — Велика побіда консервативної партії в Анґлії виявила дуже скоро великий вплив на політичні відносини в державах Середньої Европи і Балкану.

Найяркійше сей вплив виявився тут, В АВСТРІЇ. Диктатором Австрії є, як відомо, голяндський фінансіст др. Ціммерман, котрого сюди призначила Ліґа Народів, коли дала Австрії позичку на економічну відбудову. Він завів у републиці крайні ощадности і через те його Австрійці зненавиділи. Вчасі власти Партії Праці в Анґлії ся контроля Ціммермана була трохи подалась, бо Мекданелд про неї не дбав. Одначе з поворотом влади консерватистів в Анґлії ся контроля знову стане строга, бо вони будуть обороняти капітал лондонських фінансістів, котрі дали гроші на позичку Австрії. Тепер знову Австрійцям дасться добре в знатте натиск Ціммермана, щоб позаводити найкрайнійші ощадности на всіх полях життя народу.

Друга держава, що вже відчула вплив висліду анґлійських виборів, се УГОРЩИНА. Премієр і реґент Угорщини, яка є монархією без монархія, Бетлен заявив, що програма угорського правительства буде набудуче цілком консервативна. Він відкинув домаганне лівиці в парляменті про виборчу реформу, зазначуючи, що нові вибори відбудуться на основі його указу про вибори з 1922 року, яким скасовано тайність виборів по селах і місточках.

Тесаме проявилося в ЮГОСЛАВІЇ. Там недавно складено нове правительство Давидовича, доволі ліберальне, яке хотіло помиритися з „меньшостями", себто Хорватами, Словінцями, Чорногорцями, Македонцями, Німцями і Мадярами. Одначе тепер, по побіді консерватистів в Анґлії, воно вернулось до сербських націоналістів і запросило приклонників старого Пашіча до кабінету. Може скінчитись так, що Серби знову мати-муть весь кабінет у своїх руках, а навіть і так, що Пашіч знову вернеться до власти. Тоді повториться політика давнього переслідування меньшостей в югославянському королівстві (Хорвати і Словінці зовсім не меньшости у своїх краях, а майже вилючні ґазди, але нижчі культурно від них Серби взяли їх військовою силою під своє панование яко... братів).

ПОБІДА КОНСЕРВАТИСТІВ І ФРАНЦІЯ.

ПАРИЖ, 5. падолиста. — Французькі соціялісти зажурились по вислiді виборів в Анґлії і в Америці. Вони бояться, що зворот до консерватизму в сих найбільших державах світа відіб'ється й у Франції, та що небаром упаде їх кабінет.

Кажуть, що Еррiо предвиджує, що його взаємини з Анґлією й Америкою будуть утруднені, та що він не може опирати своєї заграничної політики на тих взаєминах. Тому він за порадою других соціялістичних лідерів хоче тепер глядати зближення з Німеччиною і з Росією, щоби скріпити ліберальну силу проти консервативних сил. Одначе французькі націоналісти вважають, що се власне найшвидше може прискорити упадок влади Ерріота.

АМЕРИКАНСЬКА ПОЗИЧКА ДЛЯ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 5. падолиста. — Посол Пуату Діплессі питався нині премієра Ерріота у французькому парляменті, чому він відновив позичку для Франції у нюйорського банкира Морґена, коли передше, за премієрства Пуанкаре, проти неї виступав.

Ерріо відповів, що він не виступав проти позички а проти умов і застережень вірителя, які приняв був Пуанкаре. Тепер, казав Ерріо, сю позичку відновив Морґен без усяких застережень і французьке правительство хоче її узяти на довший речинець.

БОЛДВИН СКЛАДАЄ СВІЙ КАБІНЕТ.

ЛОНДОН, 5. падолиста. — Новий анґлійський премієр Стенлі Болдвин мав нині наради з лідерами консервативної партії, котрих запросив яко членів свого кабінету.

Між іншими він розмовляв з бувшим міністром закордонних справ лордом Керзоном і бувшим міністром скарбу сером Робертом Горном.

Болдвин сподівається скласти повний кабінет в четвер вечір.

НІМЕЦЬКИЙ ЧОРТ.

БЕРЛІН, 4. падолиста. — На конґресі німецької проґибіційної ліґи в Франкфурті над Меном сказав др. Ф. О. Мелле, що кождий нарід має свого окремого чорта, а німецький нарід має пияцького чорта.

Він заявив, що лише христіянська віра може спасти німецьку націю перед тим чортом.

Бувший канцлер Георґ Міхаеліс сказав, що алькоголізм в Німеччині є основою всього теперішнього злочинства в Німеччині, а зокрема дуже поширеної розпусти і взивав німецьких патріотів піти слідом Американців.

Фон Віхт сказав, що німецька протестантська церква не сповнила свого завдання у поборюванню алькоголізму, і додав, що і церква мусить відродитись, щоб могла морально спонукати нарід до покинення пиянства.

Бесідники годилися в одному, що будучність у світі належить ТВЕРЕЗИХ НАРОДІВ, та що лиш тверезі народи матимуть провід у цивілізації.

І „СЕЙМ" НА ЩОСЬ ПРИДАВСЯ.

ВАРШАВА, 4. падолиста. — В польському соймі приготовляється проект закона про заборону носити в Польщі короткі спідниці, і одяги без рукавів та з вирізкою на грудях. Також такий закон забороняв би виставляти у вікнах „не [illegible]" [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
[illegible]		Поодинока число три центи.	
One year	[illegible]	На рік	$ 7.00
Six months	[illegible]	На пів року	$ 3.75
Three months	[illegible]	На три місяці	$ 2.00
Foreign [illegible] Rates:		З Джерси Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Фін. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ШКІЛЬНА СПРАВА В КИЄВІ

У Киеві е тепер 100 трудових шкіл, з 29,318 учениками, 1,475 осіб педаґоґічного персоналу. Школи охоплюють тільки 45% дітий шкільного віку.

В школах переведено дуже великі переміщення педаґоґічного персоналу. Усунено 38 управителів шкіл, які не відповідали вимогам. Їх переведено на посади звичайних учителів. Дитячих будинків було в минулому році 60, в яких було 3,280 дітий і 280 педаґоґічного та 128 технічного персоналу.

Шкільний буджет для міста Киева виносить 1,754,000 золотих рублів з місцевих фондів і 2,000,000золотих рублів з фондів держави; більше попереднього року на 100,000 рублів.

З професіональних шкіл е у Киеві 12 технік, 4 педаґоґічні курси, 12 професійних шкіл, 17 ріжних курсів, 5 робітничих факультетів, 17 фабрично-заводських шкіл і 2 школи для підлітків. Робітничі факультети істнують при всіх висших школах (Вузах).

Всіх студентів висших і професійних шкіл е у Киеві 17,496. З них третя частина потребує стипендій, але стипендії мае тільки 2,319 студентів, і то сі стипендії такі мізерні (4 рублі на місяць), що не можуть бути серіозною допомогою для студентів.

Ліквідація неписменности в Киеві посуваеться наперед. З 17,698 неписменних, по переписі з 1920 р., навчилося грамоти приблизно 50% а сього року плянуеться навчити грамоти 6,000 неграмотних. Істнуе 140 пунктів ліквідації неписменности, 54 бібліотеки, 7 вечірних шкіл, 49 клюбів, 1 сільбудинок, 3 музеї та 6 партійних шкіл.

* *

Так виглядае стан української школи в Киеві по УРЯДОВИХ звітах большевицької влади.

Одначе — НЕУРЯДОВО, навіть в большевицьких ґазетах на Україні сей стан шкільництва представляеться інакше. Він представляеться дуже сумно і дуже зле. Навіть большевицькі ґазети на Україні (інших там нема) мусять написати, що ціле шкільництво на Україні, отже і в Киеві, — се одна велика РУІНА. Сі школи — се не школи; учителі — не учителі; ученики — не ученики. Все те разом на купу се одно велике самодурство та обдурюванне заграниці. ПОПРАВДІ нема на Україні шкіл, бо нема в них жадної науки.

„Як не прикро, а треба се сказати", писав один большевик, „бо самообманом далеко не зайдемо".

Так: треба се сказати і треба нам розуміти, що жадні ВОРОГИ не дадуть Українцям школи, ані Москалі, ні Поляки, ні Румуни. Сю школу мусить створити собі самий український нарід муравлиною працею і жертвенностю.

БІДА УЧИТЕЛЯМ НА УКРАЇНІ

В харківській большевицькій ґазеті „Вісти" учитель І. Ситкевич розписуеться широко про становище народнього учителя на Великій Україні.

Народній учитель — каже Ситкевич — знайшовся в незавидному положенню. Плата, яку він дістае, зовсім не вистарчае на прожиток. Вона виносить по селах від 14 до 20 рублів. Хто з них мае ще родину, той примирае голодом. Тому учителі беруться за всяку роботу, щоб тільки заробити трохи гроший. Одна учителька навіть ворожить з карт. Богато учителів жие з датків богатших селян і тимсамим залежить від їх ласки.

А тимчасом радянська влада вимагае від учителя Бог зна чого. Він мае працювати і в кооперативі і в драматичному кружку і в комітеті незаможників, бути розсадником комунізму і безбожности. Одним словом: він мае все робити, чого від нього вимагае його посада і радянський уряд.

Того, чого жадае від нього село, не позволяе робити влада, а того чого жадае від нього влада, не позволяе робити село. Тримаеш зі селом, так ти „контр-революціонер"; тримаеш із владою, так гинь з голоду. А бувають і такі випадки, що для одних учитель контр-революціонер, а для других комуніст.

Тяжке становище народніх учителів дуже зле відбиваеться на народній освіті, якої так потрібно по селах і місточках.

Наконець статті Ситкевич дае відповідь на часті запити, чому учительство мовчить.

Мовчить тому, бо мае за богато сказати — каже він.

ВІДНОСИНИ НА СЕЛІ ПІД БОЛЬШЕВІЄЮ

Московська большевицька газета „Правда" якось нарікала, що свіжі партійні робітники з так званого „ленінського набору" вносять непідходящими питаннями і увагами плутанину в пропаганду і наводила такий характеристичний факт:

Пропагандист доказуе, що кулаки (багаті) по селах мусять бути знищені, бо вони експльоатують бідноту, а робітник „ленінець" на це робить таку „невмісну" увагу: Невідомо, хто кого експльоатуе. У нас кулак обробляе землю, але її у нього мало. Він орендуе землю у бідняків, які землі не обробляють, а правами користаються. А умови такі: кулак повинен сам обробити землю, своїм насінням засіяти, сам зібрати, а половину урожаю віддати тому, за ким земля списана. Виходить, як при поміщиках, аренда з половини, за другий сніп. А поміщиком зробився тепер не кулак, тільки бідняк".

І „Правда" примушена признати, що при таких умовах питання про те, хто кого експльоатуе, дійсно вимагае вияснення.

Др. Іван Крипякевич.

З ЧАСІВ РУЇНИ.

ГЕТЬМАН ТЕТЕРЯ І БРЮХОВЕЦЬКИЙ.

По славнім періоді гетьманів Богдана Хмельницького (1648 — 1657) і Івана Виговського (1657—1659) і по слабім гетьманстві Юрія Хмельницького (1659—1663) Українська держава поділилася на дві частини, по двох берегах Дніпра, правобережну і лівобережну. Рівночасно вибрано двох гетьманів: по правім боці Дніпра, Павла Тетерю, (1663—1665), по лівім Івана Брюховецького (1665—1668). Це найсумніший час Придніпрянщини, час внутрішньої незгоди і братовбійчої боротьби. Народ назвав цей період Руїною.

I. Павло Тетеря.

Павло Тетеря— Моржковський, походив із київської шляхти, вчився у василіянських школах, під кермою пізнійшого холмського епископа і історика Якова Суші; в 1647 р. був реєнтом гродської канцелярії у Володимирі на Волині. З вибухом повстання перейшов на сторону Хмельницького, був козаком переяславського полку, потім писарем, врешті переяславським полковником.

З доручення старого гетьмана їздив двічі послом до Москви, раз 1654 р. укладати перший договір з Московщиною, в друге 1657 р. ладнати напружені відносини з царським урядом.

В 1658 р. Виговський висилав його на переговори з Поляками, що попередили гадяцьку умову.

В 1660 р. став він ґенеральним писарем при Юрію Хмельницьким, на бажання Поляків, як довірений польського уряду; Був він жонатий вперше з сестрою Якима Семка, в друге з Оленою Хмельницькою, донькою Богдана, вдовою по Данилі Виговським. Це близьке посвоячення з родом Хмельницьких, як і польська протекція, дали йому гетьманську булаву на провобережжі. Гетьманом вибрано Тетерю в Чигирині, 15. січня 1663 р.; правив він до червня 1665 р.

Тетеря, хоч довгі часи був співробітником двох найвизначнійших гетьманів, Богдана Хмельницького і Виговського, не зумів перейнятися щиро їхніми змаганнями. Він не розумів потреби і значіння української держави, навіть тоді, як її начальником, його бажання і змагання все були звязані з Польщею. У своїх письмах він не вагаеться звати України польською „провінцією", польського короля титулуе „природним і власним паном". На Україні він уважав себе все тільки довіреним урядником Польщі. Як вибрано його ґенеральним писарем, він заявив: „як би мала бути яка відміна в запорожськім війску і неприхильність проти прородженого пана (короля), я не тільки перечати, але й України знати не хочу!" Так само як гетьман, він з недовірям відносився до козаччини, шукав все підпори у Пильщі і без застережень віддавав Полякам владу на Україні.

Через недостачу всякої державної ідеї Тетеря не міг знайти дороги, щоби удержати Україну — на тому рівні, на якому поставили її його попередники. У внутрішних справах не знаемо з його часу ніякої, навіть найменшої реформи. Загранична політика його також була убога і безуспішна. Пробував він навязати зносини з своїм шурином Якимом Семком, що управляв тоді Лівобережною Україною, — але не знайшов способу, щоби приеднати для себе і наказного гетьмана і лівобережну козаччину. Так само зносини його з Запорожжям, де верховодив Сірко, не принесли ніякої реальної зміни. Ідея єдности ко[illegible]

[illegible]

слаба і неясна і поклики та заяви його нікого не захоплювали і не притягали. По Юрію Хмельницьким у спадщині дістав він Союз з Кримом. Цей союз ставав для України чимраз тяжший, бо хан вимагав чимраз більших „дарунків" і однозначно змагав до того, щоби ослабаючу козаччину взяти під свій протекторат, жадав навіть, щоби гетьман без його відома не вів ніяких переговорів з иншими державами. Тетеря не мав досить сили й енерґії, щоби відперти такі ганебні жадання, — він знав тільки жалуватися на „мальовану приязнь" татарську. — У відносинах до Польщі Тетеря не дбав о це, щоби розширити і скріпити автономію України, і не знаемо з його часу ніяких жадань політичного характеру за виїмком цього, що він — домагався звороту ріжних маетностий православній церкві. Всі посольства і листи Тетері до Польщі мали на меті тільки одно: щоби Польща прислала якнайбільше війска на залоги для оборони України. Поляки прислали війско і польські команданти рядилися на Україні так, якби у Польщі.

II. Іван Брюховецький.

Іван Брюховецький був родом „полулях", — „був ляхом та охрестився"; на дворі Богдана Хмельницького був старшим дворянином і старий гетьман уживав його беручи як післанця до сусідних князів. Опісля він поїхав на Запорожжя з дорученнями Юрія Хмельницького, осів на Січі і тут вибрано його кошовим 1660 р. Вищої освіти він не мав але на гетьманському дворі набрався загального знання й оглади, а решту дав йому вроджений талант. Брюховецький був людиною вимовною, говорив гарною народньою мовою, писав цвітистим образовим стилем і тим еднав собі людей. На Запоріжжі здобув собі перше місце через те, що голосив популярні кличі: виступав проти збогаченої старшини, заступався за бідний нарід і домагався широких повних прав для черни. „Вони", писав він про старшину, „хочуть бути гетьманами над війском запорожським без розуму і завидують нашій луговій саламасі, — ми з ними заміняемося на їхню городову, нехай посмакують, яка солодка лугова саламаха"...

Політичні погляди Брюховецького були не широкі. Не міг він зжитися з поглядами таких самостійників, як Виговський і Дорошенко; істнування України він уявляв собі тільки під пануванням одної з сусідних держав. Але був він рішучим ворогом Польщі. Цю нехіть виніс він мабудь з двора Хмельницького і згодом утвердив її під впливом тодішної історичної літератури: „Ляцькій державі не належиться панування на Руси і не поправді Польща приписуе собі дідицтво над Русею, бо Русь мала свого дідичного монарха; колись через лживу поміч, подану руським князям, Ляхи заволоділи Малою Росіею, але тепер мечем з ляцької неволі Русь вибилася і природному свойому монархови піддалася!" Отже правним володарем і дідичем України, Брюховецький уважав московського царя — всі його змагання ішли в цьому напрямі, щоби звязки України з Московщиною зробити як найтіснійшими.

В боротьбі з иньшими кандидатами до булави, Сомком і Золатаренком, Брюховецький мав цю перевагу, що і чернь підпирала його, і московський уряд волів мати його гетьманом, як котрого із старшин самостійників. На славній чорній раді в Ніжині, де козаки і [illegible]

гетьманом вибрано Брюховецького 28. червня 1663 р.

III. Братовбійча війна.

І Тетеря і Брюховецький були своекорисними каріеристами, що тільки свое власне вивищення мали на оці. У своїй політиці вони не мали ніякої самостійности, бо один робив це, що приказували йому Поляки, другий ішов за приказами Московщини. Вони оба розпочали гетьманство тим, що кинулися до боротьби [illegible]. Розгорілася [illegible] братовбійча війна між Правобережжем та Лівобережжем. Тетерю підпомагали Поляки, Брюховецького Москалі. Давній спір о владу між Польщею і Московщиною рішався на українській землі.

За намовою Тетері польський король Ян Казимир задумав перенести війну на лівобережну Україну.

Овочі чудиївської побіди 1660 р. Польська офензива мала іти двома шляхами: литовські війска прямували через Білу Русь на горішню Десну, польські відділи під проводом самого короля ішли на Чернигівщину. Тетера віддав під команду короля два вибрані полки, паволоцький під Іваном Богуном і брацлавський під Григорієм Гуляницьким, сам з иньшими полками і деякими польськими відділами мав держати праве крило і прямувати на Гадяч. В жовтні 1663 р. війска перейшли через Дніпро. Тетеря зайняв Прилуку, Ромен, але Гадяча добути не зміг. Король разом з помічним козацьким корпусом посувався вперед серед завзятих боїв; особливо довго боронився Бориспіль, Остер, Монастирище, Салтикова Дівиця; Піжина, Батурина і Новгорода Сіверського не пробувано добувати, так само і Переяслав та Київ лишилися по заду нездобуті. Врешті довга і безуспішна облога Глухова (23. січня до 9. лютого 1664р.) знеохотила короля, так, що він зарядив відворот на північ, де вже були литовські війска. Жертвою цеї невдачі впав Іван Богун.

Іван Богун, по батьківськи званим Федоренком, походив із київської шляхти. В початках 1649 р. був він подільським полковником, пізнійше кальницьким (Кальник над Бугом) врешті паволоцьким. Брав він участь у всіх війнах Хмельниччини і пізнійших.

Під Збаражем 1649 р. підчас наступу був тяжко ранений. В 1631 р. вславився обороною Винниці і присилував польські війска до соромної учечі. Під Берестечком вибрано його наказним гетьманом, — тут він вратував війско від крайного погрому. В 1653 р. бився з Чарнецьким під Монастирищами, був теж під Жванцем. В 1654 р. належав до противників союза з Московщиною і не зложив присяги цареви; так само не підписав переяславської умови Юрія Хмельницького. Але з другого боку Богун не приступав теж до умов з Польщею, хоч обіцювано йому маетности й уряди. Через те Поляки увязнили його і заслали його до кріпости у Маріенбурзі над Вислою. Увільнений звідтам, на приказ Тетері пішов з своїм полком на Лівобережжя і своїми впливами приеднав для Тетері деякі городи. Але тут впало на нього підозріння, що веде переговори з Брюховецьким чи з Москалями. Поляки арештували його і розстріляли під Новгородом Сіверським 27. лютого 1664 р. Там погиб один з найгарнійших козацьких діячів, людина чиста, несплямлена ніякою польською ні московською ласкою, найвірнійший борець за самостійність України.

(Дальше буде).

ЛИСТ З БЕРЛІНА.

Берлін оживае. Стабілізація марки поправила німецький промисл і торговлю. Бачиться це вже на зверх. Рух у Берліні більший ніж був перед війною. Публіка ще не привикла до нього і тому дуже богато нещасливих пригод. Особливо на трамваях. Нема дня, щоб не було якоїсь транваевої катастрофи. На тім тлі можна почути всілякі дотепи. Якась пані питаеться поліціянта куди на цвинтар „Сідайте в який будь трамвай", — відповідае сторож публичної безпеки.

Платні і заробітки погані, особливо для робітників інтелектуальних; панночка, що пише в бюрі 8 годин і знае дві три мови, стенографуе і т. д. заробляе около 100 марок. А харчі дорожіють. Фунт телятини доходить до одного доляра. Так само дорожіють хати. Мешкання коштуе вже 66 прц. довоенної ціни, — умебльоване в трое більше. В умебльованих мешканнях мешкають переважно чужинці, (отже й наші еміґранти) і вони тую дорожнечу найгірше відчувають, бо за два покоїки з правом уживання кухні треба заплатити від 100—150 марок у місяць себто від 25 до 35 долярів. Тому то чужинці винеслися з Берліна. Українців полишилося ще тільки кілька родин і трохи студентів. Що вони роблять?.. Відповідь дуже проста: бідують.

Рух у товариствах завмер; Товариства істнують на папері, а на ділі кождий журиться звідки йому шматок хліба добути. Ні часописи, ні сходин, ні відчитів, — нічо; про концерти й не згадуй! Це було колись. Кажуть, що оснувався, якийсь новий „Червоний Хрест", то громадянство нічого про нього не знае. Так само доповідають про якийсь український інститут при берлінськім університеті, але й це якесь загадочне діло.

Що такий інститут бувби дуже потрібний, про це нема що й казати. Українська наука, не маючи своїх власних вищих шкіл, дуже на тім терпить. Кожда наукова иституція мае для нас велику вартість, а в Берліні тим більше, бо тут е одна з найбільших у світі бібліотек. Ученики українського інституту моглиби нею хіснуватися при своїх працях.

І політичне значіння мавби цей інститут, свідчивби він про ет, що український народ, його історія, мова, література набралиби світового значіння, — не дають нам університетів на власній землі, здобуваймо їх на чужині. Такий Інститут хотів заснувати Др. Р. Стоцький, як був послом У. Н. Р. в Берліні. Брак гроший припинив тоді цей добрий намір. Можливо, що тепер комусь другому поталанить здійснити. Шкода, що так пізно, — мало маемо доцентів. Ніковський і М. Левицький відїзджають до Київа, вже дістали дозвіл. Ще місяць-два і останні розійдуться, бо по трагічнім упадку „Українського Слова" не мають ніяких заробітків. Тому хто там не творить цей „Український інститут", добре щоб його творив скоро, заки ще хоч деякі вкладові сили...

Одинока замітнійша подія в тутешнім нашім громадянськім життю, це поминки за покійного посла Микола Василька, які устроїв б. ґенеральний консуль У.Н.Р. п. Фонфе.

Промоляли п. Фонфе, Б. Лепкий і др. Рорбах, віддаючи честь праці покійного посла Василька та підчеркуючи його вірність ідеї У.Н.Р., котрій він служив до смерти; помер, як останній активний посол У.Н.Р. Промова дра. Рорбаха, як звичайно була витримана в дуже прихильнім до української справи тоні. П. Фонфе, котрий ще й досі не відстав від нашого діла дуже щиро гостив запрошених гостий.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

ТРЕТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

що відбувся в Філяделфії, Па., дня 28. жовтня 1924 року.

(6)

СПРАВА ДОМУ НАРОДНОГО КОМІТЕТУ В НЮ ЙОРКУ.

Гр. Михайло Федитник ставить внесення, щоби вислати до епископа Богачевського подяку за його привіт Конґресови. По короткій дискусії внесення ухвалено й вибрано до сього делеґацію, в склад котрої увійшли о. Лев Левицький та др. Степан Гриневецький.

На внесення гр. Матлая Конґрес рішає взяти зараз на порядок дня справу дому Українського Народного Комітету в Ню Йорку.

Гр. Петро Сокальчук іменем комісії, яку встановлено урядом Обєднання для сконтрольовання заряду дому Народного Комітету, на основі ухвали Другого Конґресу, складає звіт з контроль, переведених над сим зарядом. Контроля була обмежена в своїх правах і не могла в усе докладно вглянути. На стільки її дозволено вглядати в книги, вона найшла все в порядку. Дім починає вже виплачувати свої морґечі, ба вже й вислано 500 долярів на военні сироти в старому краю. Щоби викінчити справу дому раз на все, комісія вважає за потрібне перенесення дому під повний і безпосередний заряд Обєднання.

О. Володимир Лотович, один з комітету Народного Комітету, що заряджує домом, підчеркує, що теперішний заряд Народного Комітету має на ціли заряджувати домом, і його не треба мішати з людьми, які сей дім купували. Заряд свого часу вагався, чи продати чи далі держати. Переконавшись, що продаж мусить покінчитися втратою всего гроша, зарядчики рішили заряджувати ним, виплачувати довги і в той спосіб довести до того, щоби з дому повернено гроші на сироти, на які була призначена збірка Українського Дня. Ся робота зарядови почасти вже вдалася. Доказом сього факт, що заряд уже став виплачувати морґечі та вислав до старого краю на военні сироти 500 долярів.

Гр. Филип Матлай висказує сумніви щодо можливости перенесення дому Народного Комітету на Обєднання, бо сьому спротивляться ті, які з того дому особисто користають.

Др. Степан Гриневецький ставить внесення, щоби дім Народного Комітету перебрати на Обєднання та щоби Обєднання відтак сплачувало сиротам в старому краю. За сим самим внесенням промовляють опісля гр. Онуферко, Пипюк, Грицай, Матлай і Мельничук. Гр. Драпяк упевняє, що коли Обєднанне перебере на себе дім Народного Комітету, то жертви на народні цілі попливуть скорше.

На внесення гр. Пеленського замкнено дискусію над справою дому Народного Комітету, та сейчас приступлено до голосовання, підчас котрого Конґрес одноголосно рішив припоручити новому урядови Обєднання перебрати дім Народного Комітету під повний заряд Обєднання.

Сим покінчено ранішні наради і заряджено одно-годинну обідову перерву.

Спис делеґатів та репрезентованих ними товариств.

Отвираючи пополудневі наради, предсідатель уділює слова гр. Дмитрови Штоґринови, яко голові комісії верифікаційної, щоби він прочитав виготовлений комісією спис делеґатів і делеґаток Третого Конґресу Обєднання.

Гр. Дмитро Штогрин подає, що від Українського Народного Союза наспіли отсі делеґати:

Гр. Ядловський Семен, У. Н. Союз, Джези Сіти, Н. Дж.; гр. Ревюк Омелян, Свобода, від. 25 У.Н.Союз; Тов. Тараса Шевченка, від. 3. Джолет, Іл.; Братство св. Івана Хрестителя, від. 34. Лерайн, Огайо; гр. Слободян Роман, Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142. Елізабет, Н Дж.; гр. Каштанюк Іван, Тов. Запорожська Січ, від 385. Міннеаполіс, Мін.; о. Курилло Константин, Тов. ім о. Н. Стефановича, від. 229. Буфало, Н. Й.; гр. Брончак Іван, Бр. св. Николая, від. 78. Майнерсвил, Па.; гр. Шостак Анд., Бр. св. Василія, від. 339. Філаделфія, Па.; гр. Ваверчак Іван, Тов. Зап. Січ. від. 155 Перт Амбой, Н. Дж.; о. Іван Ортинський, Бр. св. о. Николая, від. 276 Ембридж, Па.; о. Іван Ортинський, Бр. св. Василія Вел., від. 161. Ембридж, Па.; гр. Волк Еліяш, Бр. Сош св. Духа, від. 237. Честер, Па.; о Струтинський Николай, Бр. Преображеніе Спаса, від. 29. Ргоне, Па.; гр. Осуківський Віктор, Тов. Січ, від. 282. Сиракюз, Н. Й.; гр. Осухівський Віктор, Бр. св. Ап. Петра, від. 39. Сиракюз, Н. Й.; гр. Осухівський Віктор. Тов. Зап. Січ, від. 317. Сирякюз, Н. Й.; гр. Хмелик Іван, Бр. св. Ґеорґія, від. 239. Філаделфія, Па.; гр. Бардачевський Стеф., Тов. Зап. Січ, від. 206. Вонсакет, Р.А;. гр. Глива Теодор, Бр. св. Арх. Михаїла, від. 41. Джент, Па.; гр. Салаш Стеф., Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147. Алентавн, Па.; гр. Мартинюк Петро, Бр. св. Ґеорґія, від. 135. Смок Рун, Па.; гр. Мартинюк Петро, Бр. Воск. Хр., від. 226. Смок Рун, Па; п-на Баволяк Юлія, Бр. св. Ольги, від. 186. Мекаду. Па.; гр. Мартинюк Петро, Бр. св. Івана Хр., від. 227 Рейли, Па.; гр. Колодруб Михайло, Тов. Б. Хмельницького, від. 137. Істон, Па.; гр. Сокольський Мирон, Бр. св. Івана Хрест., від. 223. Вилкесбери, Па.; гр. Пухер Петро, Бр. Сош. св. Духа, від. 7. Мекаду, Па.; гр. Стадник Павло, Тов. Вільні Козаки, від. 116. Трентон Н. Дж.; гр. Грицей Теодор, Бр. св. Арх. Михаїла, від. 107. Бентлейвіл, Па.; Др. Степан Греневецький, Бр. св. о. Николая, від. 106. Шикаго. Іл.; о. Володимир Сполітакевич, Тов. Подільська Січ, від. 8. Йонкерс, Н. Й.; о. Вол. Сполітакевич, Тов. Т. Шевченка, від. 6. Гастинґсон Г. Н. Й.; о. Вол. Сполітакевич, Бр. св. Андрея, від. 12. Йонкерс, Н. Й.; гр. Федитник Мих., Бр. св. Ів. Хр., від. 292. Дітройт, М.; гр. Федитник Мих., Тов. Зап. Січ, від. 75. Дітройт, Міч.; гр. Федитник Мих., Бр. св. о. Николая, від. 175. Дітройт, Міч.; гр. Ґіль Василь, Бр. св. Ів. Хрес., від. 270. Джерзи Сіти, Н. Дж.; гр. Ґіль Василь, Тов. Укр. Пол. К., від. 54. Джерзи Сити, Н. Дж.; о. Вол. Лотович, Бр. св. о. Николая, від. [illegible] Бруклин, [illegible]; гр. Чепа Іван, Бр. св. [illegible], від. 90. Централія, Па; гр. Чорний Павло, Бр. св. Володимира, від. 105. Найставн, Па.; гр. Кобінець Мих., св. Арх. Михаїла, від. 201. Колдоб., Па.; гр. Кобінець Мих., св. Арх. Михаїла, від. 231. Нескогонінґ, Па.

Від „Провидіння" прибули отсі делеґати:

О. Іван Ортинський, „Провидіне", Філаделфія, Па.; о. І. Ортинський, Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 83. Літсдел, Па,; о. І. Ортинський, Бр. св. Арх. Мих, від 121. Ембридж, Па.; гр. Матей Стефанів, Бр. св. Йосифа, від. 8. Філ[illegible]; о. Константин Курилло, Бр. св. Константина і Єлени, від 159. Буфало, Н. Й.; гр. Кульчицький Омеліян, Бр. св. Константина і Єлени, від. 134. Міннеаполіс, Мин.; гр. Кульчицький Омеліян Провидіне, Філаделфія, Па.; о. Вол. Лотович, Бр. св. Димитрія, віт. 32. Бруклин, Н. Й.; гр. Антін Цурковський, „Америка". Філаделфія, Па.; гр. Евген Якубович, Бр. св. о. Николая, від. 16. Манаюк, Па.; гр. Евген Якубович, „Провидінне", Філаделфія, Па; гр. Мих. Мамчин, Бр. св. о. Николая, від. 105. Честер, Па.; гр. Богачевський Вол. Бр. Всіх Св.., від. 144. Філаделфія, Па.; о. Лев Вань, Бр. св. Арх Мих., від. 157. Джерзи Сити, Н. Дж.; гр. Федитник Мих., Бр. св. Йосафата, від. 96, Дітройт, Міч.; гр. Кирилюк Петро, Провидіне „Америка", Філаделфія, Па.; о. Лев Левицький, Тов. Покров, св. Ольги, від. 86. Сиракюз, Н. Й.; Др. Мирослав Сіминович, Бр. Пресв. Тройці від. 63. Шикаго, Іл.; Др. Семен Демидчук, „Америка", Філаделфія, Па.; гр. Штоґрин Дм., „Провидіне", Філаделфія, Па.; гр. Штоґрин Дм., Бр. св. Арх. Мих., від. 159, Вандербілт, Па; Др. Лука Мишуґа, Бр. св. о. Николая, від. 122. Сайре, Па.; гр. Пипюк Григорій, Бр. Неп. Зач. Пр. Д. Марії від. 17. Алентавн, Па.; гр. Драпяк Петро, Бр. св. Арх. Мих., від 111. Гартфорд, Кон.; о. Стефан Ващищин, Бр. Всіх Святих, від. 144. Філад. Па; гр. Олексій Запаржоний, Бр. св. муч. Йосафата, від. 57. Бедлем Па.; гр. Ґруза Лука, Тов. ім. Еп. Сопера, від. 97. Найставн, Па.; гр. Чепа Іван, Бр. Усп. Пр. Діви Марії, від. 39. Централія, Па.; гр. Ліпка Онуфрей, Бр. св. Петра і Павла, від. 3. Джерзи Сити, Н. Дж.; гр. Хмелик І., Тов. Т. Шевченка, від. 73. Філаделфія, Па.

Від „Народної Помочі":

Гр. Хандога Матвій, Редакція „Народного Слова" і Народна Поміч", Пітсбурґ, Па.

Від Січи:

Др. Стефан Гриневецький, Сполучені Держави і Канади, Шикаґо, Іл. Др. Осип Назарук Редакція Січи, Шикаґо, Іл.; гр. Воробець Микола, Січ ім. Оль. Бесарабової, Ню Йорк, Н. Й.; гр. Воробець Микола, Січ ім. Б. Хмельницького, Ню Йорк, Н. Й.; гр. Онуферко Іван, 1-ша сот. ім. Б. Хмельницького, Пітсбурґ, Па.; гр. Онуферко Іван, 10-та с. ім. Сагайдачного, Пітсбурґ, Па.; гр. Онуферко Іван, 2-га сот. ім Дорошенка, Пітсбурґ, Па.; Др. Мирослав Сіменович. Січ ч. 10., Борнсайд, Шикаго, Іл.; Др. Мир. Сіменович 2-га сот., Шикаґо, Іл.; гр. Федитник Мих., 4-тий Округ Січи, Дітройт, Міч.; гр. Карачок В., 2-га сот. Січи, Честер Па.; гр. Чепа Іван, 13-та сот. Січи, Централія, Па.

Від Ліґи Амер. Горожан Українського Роду.

Гр. Грицей Теодор, Філаделфія, Па.; гр. Пеленський Іван, Філаделфія, Па; гр. Чепа Іван, Тов Ситизенів, Ценралія, Па.; гр. Ваверчак Іван, Горожанський Клюб, Перт Амбой, Н. Дж.; гр. Дубас Мих., Ліґа Амер Горожан Укр. Роду, Філаделфія. Па.; гр. Сокальчук Петро, Ліґа Амер. Горож. Укр. Роду, Ню Йорк, Н. Й.; Матлай Филип, Ліґа Амер. Горож. Укр. Роду, Ню Йорк, Н. Й.; гр. Мельничук Стефан, Укр. Амер. Горож. Клюб., Алентавн, Па.; Др. Мир. Сіминович, Укр. Горож. Клюб, Шикаґо, І.; Др. Мир. Сіминович, Укр. Амер. Сітизенський Клюб, 9-тої Ворди, Шикаґо, Іл.; гр. Пеленський Іван, Тов. Укр. Амер. Горож., Філаделфія, Па.; Др. Вол. Сіминович. Укр. Товариський Клюб, Шикаґо, Іл.

Від Згоди Братств:

О. Михайло Ґурянський, від Згоди Братств, Олифант, Па.

Від Амер. Ветеранів Укр Роду:

Гр. Михайло Дармограй, від Ветеранів, Філаделфія, Па.; гр. Василь Титанич, від Ветеранів.

Від самостійних і других Орґанізацій:

Гр. Стефан Бордачевський, від Парохії св. Арх. Мих., Вонсакет, Р.А.; гр. Іван Ваверчак, від Парохії Перт Амбой, Н. Дж.; о. Константин Курилло, від Парохії св. о. Николая, Буфало, Н. Й.; гр. Драпяк Петро, від Катол. Громади, Гартфорд, Кон.; о. Константин Курило, Т. ім. о. Остапа Нижанковського, Буфало, Н Й.; о. Константин Курило, Сестрицтво, Пресв. Д. Марії, Буфало, Н. Й.; гр. Мих. Федитник, Тов. місцевого Бояна, Дітройт, Міч.

Гр. Комарницький Ярослав, Тов. Укр. Молодіжи, Ню Йорк, Н. Й.; та від Центрального Союза Ук. Студенства, Прага.

Разом прибуло на Конґрес 73 делеґати, які предложили 111 повновластей.

(Дальше буде).

ХОДІТЬ ДО ВЕЧІРНОЇ ШКОЛИ!

Сим звертаюсь до Вас шановні Українці в Міннеаполис, в Сант Пол і в Савт Сант Пол, в Міннесоті, а особливо до родичів, котрі хочете вчити свої діти в українській мові, зголосіться до мене, а довідаетесь, як дістанете науку для своїх дітий.

Я вчу в клясі і приватно, в день і в вечер. Наука йде гарно і скоро, позаяк я вчив через шість літ в публичних школах в українській і анґлійській і добре випрактикував систему науки. За науку ручу.

Дорослі люди, котрі тепер не роблять, потребують вчитися анґлійської мови хоть би тому, що вона в Америці дуже потрібна, а конче потрібна тим, котрі хотять стати горожанами сего краю.

Велика користь е з вечірних шкіл, та на жаль Українці мало користають з них.

Для тих, що не хотять або соромляться ходити до анґлійської вечірної школи, я проваджу науку приватно в Міннеаполис, Сант Пол, і Савт Сант Пол. Старих вчу в анґлійській, а дітий в українській мові. Тепер якраз пора. Довгі вечері використайте розумно в школі і на читанню добрих книжок в дома. Чужого навчаетесь і свого не цурайтесь, маєм запові́т, тож під обставинами мусим провадити наше життє так щобисьмо знали українську і анґлійську мову.

По інформації приходіть, або пишіть до А. Е. Біліньский, 307 University Ave., N. E. Minneapolis, Minnesota.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в суботу, дня 8. падолиста о год. 7. вечером в гали Народного Дому під ч. 72 Моріс стр. Після ухвали річного мітинґу, що кождий член обовязаний мати заплачені вкладки місяць на перед, тому на тім мітинґу кождий член є обовязаний заплатити всі свої вкладки по конець с. р., які на него припадають. Хто з членів не вирівнає своїх належитостий по конець с. р. які на него припадають на тім мітинґу, буде проголошений яко суспендований. Кождий суспендований член втратить всі права і привілеї до Товариства і до У. Н. Союза від дня його суспендовання. В надії, що члени нашого Товариства сповнять всі свої обовязки як до тепер сповняли, що жаден з членів не залягав з довгами на слідуючий рік, тож і тепер в триліть літний ювилей нашої славної організації У. Н. Союза не дадуть завстидатися перед другими відділами, а кождий член постарається приєднати своїх кревних і знакомих в члени Товариства і У. Н. Союза. — А. Онисик, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 2. годині пополудни в неділю, 9. падолиста в гали Української Школи під ч. 212 Президент Стр., Пасайк, Н. Дж. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Тов. буде принимати нових членів до Тов. Укр. Січи і до У. Н. Союза без вступного. Кождий хто не є членом повинен скористати з нагоди. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — О. Зубар, предс.; М. Пипюк, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324, повідомляє, що звичайний мітинґ товариства відбудесь о 3. годині попол. в неділю, 9. падолиста в гали Укр. Громади під ч. 2309 Fairmount Ave. Просимо прибути, бо є кілька нових членів що треба приняти до Товариства і Союза. — Никола Самбір, предс.; Іван Слободзян, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3, подає до відома своїм членам, що звичайний мітинґ відбудеся в суботу, дня 8. падолиста, о годині 7-мій вечером. По причині, що на 15-го єсть важна загальна справа, тому мітинґ відбудеся скорше о оден тиждень в гали парафіяльній при Савт ул. Всі члени повинні явитись, бо єсть дуже важні справи до полагодження. Ті члени, котрі на мітинґ не приходять, а довгують, повинні свої вкладки вирівнати, тимбільше, що другий мітинґ єсть річний то аби не прийшло до якої непріємности. Рівнож пригадується інтересованим, що на мітинґу будесь примати до Тов. і до У. Н. Союза без вступного, як старших так і дітий, тому користайте з нагоди і забезпечуйте свою родину в нашій організації. — С. Каша, предс.; А. Світлик, кас.; О. Нагірний, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеться в суботу, дня 8. падолиста, о годині 6.30 вечером в гали під ч. 435 Мейн ул. Проситься всіх членів прийти на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. Неявившийся член підлягає карі після статута. — Дмитро Ридчук, предс.; М. Сас, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подаєсь до відома членам тов. „Любов", що місячні збори відбудуться в неділю, 9. падолиста о годині 2. пополудни в домі Т-ва Ам. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Проситься членів точно зійтись в означений час, бо суть важні справи до рішення. Також обовязком кождого члена приєднати нових членів до У. Н. Союза. Користайте з нагоди ювилейної кампанії приєднування членів до Орґанізації. Хто прислужиться, той буде винадгороджений. — Василь Стриковський, предс.; Теодор Малик, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Укр. Тов. Згода, від. 294, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що тепер мітинґи будуть відбуватися що друга неділя по першім о 3-тій годині попол. в церковній гали на Ґренд Ст., Ровей. Рівнож повідомляє всіх Українців, котрі мешкають в Ровей і на Евнуел, Кольонія, і Ізелін, котрі еще не стоять в нашій славній організації У. Н. Союзі, то проситься прийти сеї неділі дня 9. падолиста на мітинґ і вписатися до нашого Товариства і до У. Н. Союза, бо тепер трафилася добра нагода: принимаєся до У. Н. Союза без вступного, а до Товариства після ухвали. А члени сего Товариства мають явитися на сей мітинґ всі, бо будуть важні справи до полагодження. Кождий член повинен привести з собою хоч одного нового кандидата. Котрого члена жена і діти ще не вписані до У. Н. Союза то впишіть еще сего місяця. Котрий член неявиться на сей мітинґ то заплатить кару після ухвали. — Н. Моссора, предс.; А. Нагребецький, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов з над Збруча, від. 280, просить своїх членів, щоби в місяцю падолисті вирівнали свої довги тому, щоби точний рахунок виготовити на річний мітинґ. — В. Захарчук, секр., 2031 Dorothy St.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ДОПИСІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Справа Народного Дому.

Ми, Українці в Нюарку вже маємо оден народний дім, але він замалий, щоби помістити усю нашу кольонію. Задлятого скликано збори на 24 жовтня, щоби нарадитися, яким способом постаратися о другий народний дім. На нарадах були відпоручники місцевих товариств і переголосували, щоби приступити до організації нового народного дому не на добровільних датках, а на шерах. Оден шер (уділ) має коштувати $25.00. Досі приступили тільки ці товариства: тов. Івана Франка, тов. „Будучність", бр. Вознесення, тов. „Запороже", бр. св. Миколи, Горожанський Клюб і Просвітний Клюб. Ці товариства здеклярували разом суму $5.000.00.

Але в Нюарку є далеко більше товариств і вони чомусь відсунулися від цеї громадської роботи. Це не добре, бо до здвигнення відповідного народнього дому потреба сили і помочі усіх Українців в Нюарку. Коли є якісь поважні закиди проти нової інституції, то треба прийти на збори і разом розважити та усунути усьо, що стоїть на перешкоді самій справі. Це не патріотизм, коли задля особистих зглядів або ради звичайного лінивства — відсувається від громадського обовязку. Або у нас потреба другого народнього дому, або ні. Коли не потреба, то треба явно і славно сказати, що обідемося при тім одним, що існує. Але коли на зборах усі заявляються, що потреба доконче, а відтак кидається розпочату роботу, то це виказує про недбальство і байдужність для добра громади.

На мою думку потреба доконче, щоб еще раз усі товариства зійшлися разом і то не тільки самі відпоручники, але усі члени товариств і увесь український загал на масове віче і нехай ті загальні збори вирішать, як і що потреба зробити.

Очи видять, що теперішний народний дім замалий, та що нам потреба далеко більшого, щоби міг примістити цілу нашу кольонію, але нехай увесь загал нашого громадянства має змогу виявити сво юдумку.

Иншого способу не знаю, єсли не хочемо, щоби справа нового народнього дому не заснітилася.

І. М.

АНСОНІЯ, КОНН.

Збірка на „Рідну Школу" в Галичині.

Читаючи кождого дня часопис „Свободу", то жаль серце стискає, коли бачу, що зі всіх громад в Америці всегда суть дописі і все в тих дописях подаються збірки на „Рідну Школу", на інвалідів, на політичних вязнів і т. и., а тільки з Ансонії не мож було зобачити нічого. Аж в суботу, 25. жовтня, відбулося тут весілля в Порфірія Гамуляка, котрий видавав свою дочку, і котрий запросив богато гостий. На весілю гості забавлялися як звичайно, але тим разом не забули на „Рідну Школу" в Галичині. І так на поклик д. Р. Гвоздевича зібрано на „Рідну Школу" в Галичині $11.25. Збіркою занялися д.д. Т. Патуляк і Мазурак, а жертвували слідуючі: Р. Гвоздевич, Теод. Королишин, Гр. Кушпінський, незнаний і П. Патуляк по $1.00; Порф. Гамуляк, Іван Лемчак, П. Перун, П. Мазурак, К. Хировська і Йосиф Клянцко по 50 ц.; В. Степаш 25 ц.

Правда що невелика це збірка, але і то мене тішить, що хоть раз ми трошка зібрали і вислали до „Обєднання", котре вишле до старого краю. Тож берімся Українці з Ансонії трошки до роботи і незабуваймо на свою матір Україну, бо хто матір забуває того Бог карає.

Гість.

БРИДЖПОРТ, КОНН.

До членів „Укр. Січи", від. 59 Укр. Нар. Союза.

Шановні члени і членкині! Вам всім відомо, що У. Н. Союз провадить кампанію у 30-літні роковини нашої організації тут в Америці. Приймається здорових Українців в члени як до товариства так і до У. Н. Союза, без оплати вступного. Про ту ювилейну роботу повинні подбати не тільки місцеві урядники, але всі члени і членкині; сам урядник без вашої помочи великого поступу не зробить, позаяк всіх Українців в нашій місцевости не знає, ані де хто мешкає. Кождий член і членкиня мають богато знакомих, проте повинні їх добре поінформувати або взяти собі урядника до помочи, щоб новим кандидатам подати добрі вказівки, які вигоди і користи мають члени від У. Н. Союза.

Тоді наша праця увінчається успіхом і не тільки товариство зросте в члени, але рівночасно і Укр. Нар. Союз.

Не пишу на те, щоб надармо своє імя поставити, а на те, щоби кождий член і членкиня вписали своїх знакомих при найблищім мітинґу або перед мітинґом, всіх тих, котрі ще не стоять в У. Н. Союзі.

Декотрий член скаже, що вже нема кого організувати у Бриджпорті! Ні товаришу, противно, тут єсть богато, що еще ніде не належать! Днесь вони мають нагоду. Щоб не було запізно! Без вашої помочи, як вгорі сказано, урядник нічого не вдіє. Дивіться на другі місцевости, щоб ми не остали позаду.

Тож разом до щирої праці; беріться організувати; особливо ті молодці, котрі мають богато вільного часу, не жалуйте вечерів на посвяту товариству і У. Н. Союзови, а дістанете гарну нагороду за те.

Хто з членів схоче аплікацій або помочи йому, прошу повідомити секретаря на понесшу адресу **179 Cornwall St., Stratford, Conn.** Українці, вступайте в ряди Укр. Нар. Союза.

Мих. Галькевич, сер.

КОНКУРС.

Отсим розписується конкурс на другу силу учительську до провадження школи української дві години денно від 4.30 до 6.30 (вечером) в Перт Амбою, позаяк попередник дуже добрий учитель мусів покинути школу, бо се перешкаджоло його фаховому заняттю. Услівя: 1) дві години денно провадженє школи; 2) провадженє представлень театральних; 3) мусить бути свідомий народовець. Платня 70 дол. місячно. Місце до обняття зараз по принятті. Першеньство мають з голосом до співу. Вимагається рекомендація від місцевого душпастиря. Голоситися на адресу: 261-62

Rev. J. CZAPLYNSKY
288 Wayne St. Perth Amboy, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим подаємо до ласкавого відома Вп. Родимців, що **Українське Еміґраційне Бюро** перенесло свою канцелярію з 245 Court St. до **254 Court St., Newark, N. J.** (Напроти Української церкви). — За управу Бюра: **В. Гапанович.** п.п.

УКРАЇНСЬКА гр. кат. Парохія св. Володимира в Скрентон, Па., пошукує фахового учителя до науки шкільних дітий, давания діточих концертів і представлень. Кандидати, знаючі музику, мають першеньство. Платня після умови. Зголошення надсилати на слідуючу адресу: **ST. VLADIMIR'S RECTORY, 430 N. 7th Ave., Scranton, Pa.** 261-63

ПОТРІБНО ЖЕНЩИНИ до пекарні і реставрації. Платня добра, в неділі не робиться. Голоситись під ч. **331 — 9th Ave., New York, N. Y.** 60-1

ПОШУКУЮ своєї жінки **МАРІЇ ІВАШКІВ,** котра покинула мене тому чотири роки. Вона походить з села Дорожів, пов. Самбір. Дорога жено, ми тоді ще були за молоді, щоб знали як жити і повинні все простити собі. Тому дой про себе знати. Моя адреса: **W. IWASHKIW, 446 N. Front St., Philadelphia, Pa.** 258-61

НА ПРОДАЖ бучерня і Ґросерня, чудовий інтерес, місцевість переважно польська і руска, ціна тільки $1000. Голоситись до: **S. MILANOWYCZ & WEIL CO., 193 Grand St., Jersey City, N. J.** 261-62

КОЛИ уже все завело і нема помочи, жадайте великий цінник Д. Врублевського **гарантованих** ліків на всі застарілі долегливости. **Порада даром.** Не тратьте надії і часу. Пишіть зараз до **D. Wrublewskij, 178-180 Ave. C., New York, N. Y.,** Dept. 18-A.

ДОБРА НАГОДА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Українська спілка пошукує способних людий на організаторів до закладання наших філій по других містах Злучених Держав. Сейчас потребуємо кількох людий на слідуючі міста: Boston, Mass., New York, Chicago, Ill. Також потребуємо кількох людий, котрі би могли нас репрезентувати в слідуючих стейтах: Minnesota, Mosouri, Iowa і Indiana. Наша спілка провадить торговлю, спродає і купує сир, масло, яйця, кури живі і биті по гуртових цінах. Також принимаємо спільників з меньшим або більшим капіталом. Наша спілка перша в Америці, котра провадить сего рода інтерес. Українці, котрі в нас купують товари, дістають добру сатисфакцію, і скажуть, що наші товари і ціни суть лучші як у других. 253—

PETER LEWICKI & CO., Inc.
229 Callowhill St., Philadelphia, Pa.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".